

In Psalmum XXVI.

Quamquam hic Psalmus apud Hebraeos ἀντίγραφος est, id est, sine historiae argumento, tamen, quod e graeca inscōptione colligitur, videtur scriptus a Davide esse quo tempore Saulem fugiebat, atque ea occasione potissimum, quod ad ipsum Ceilae commorantem confugisset Abiatharus sacerdos, ejusdem Saulis et ipse iram et crudelitatem declinans. Nam cum Dogaeus quidam, genere Idumaeus, Saulis Regis libertus, ad ipsum Regem detulisset Nobe in aedibus summi Sacerdotis Achimelechi Davide versatum, ab eodem fuisse adjutum, et consilio, et armis, et commētu, ira exarsisse Saul scribitur, et ut sunt Regum in ira praecepit consilia, Achimelechum ipsum ad se accēsum et cum eo magnum sacerdotum numerum ferro intērmissē, et urbem Nobem, ad quam ne suspicio quidem criminis pertinebat, excindi mandasse etiam traditur. Hac igitur ex caede et urbis ruina tanta unus cum evasisset Abiatharus, Achimelechi summi Sacerdotis filius et ipse Sacerdos summus, ad Davide se contulit secum deferens Ephod. Id autem fuit apud Hebraeos sacrae vestis genus, quo sacerdotes illorum, cum divina responsa requirebant, semper utebantur. Quae res Davidi dubiū in rebus praesidio ac saluti fuit. Nam quoties consilia sua explicare ipse non poterat, quod vel imminere sibi aliquod periculum metuebat, vel haeretabat in rebus dubiis, oblata sibi sacerdotis et sacrae vestis opportunitate utebatur, et per Abiatharū divinum consulebat oraculum, ejusque admonitu, quae instabant, mala declinabat. Cujus rei experimentum coepit paulo post Abiatharū ad ipsum adventum. Opem ferebat David per ea tempora Ceilae Iudeorum urbi, cuius ex agro hostes Syri prædas agebant. Id cum Saul cognovisset,

Davidis opprimendi occasionem, cui rei semper studio imminebat, eam optimam arbitratuſ, comparata militum manu Ceilam versus ire coepit; quod cum incertis rumoriſ fama ad Davidem pertulisset, suspicio illi objecta est et metus non levis, num se Ceilani prodituri essent et Sauli tradituri. Qua de re Deum per Abiatharū consulens, cum oraculo didicisset fore, magnum ut vitae periculum adiret, siquidem diutius Ceilae moraretur ob Ceilanorum in ipsum perfidiam, Ceilam mature reliquit.

Igitur in ipso adventus Saulis et copiarum ab ipso comparatarum primo nuntio atque metu, vel certe statim postquam oraculi admonitu laqueos exiit David in quos imprudens se induit, credibile est hunc Psalmum esse confectum, cujus exordia gratulatione de periculo, quod Dei admonitu evaserat, cum tacita quadam et amara hostium suorum irrisione constant, extrema vero in imploranda ac sibi amplius concilianda Dei ope atque gratia ad ea propulsanda pericula, quae restare videbat, versantur. In quo etiam mentio quaedam fit ejus temporis, cum in tabernaculo Dei ex fuga primum se recepit, ibique delituit eo usque quoad se ipse collegit, cujus diei atque facti recens, scilicet, memoria adhuc in illius animo residuebat. Cum igitur sanctus David partim laetaretur, quod oraculi admonitu praesens periculum vitavisset, quodque sibi potestas esset Deum, quoties vellet, suo arbitratu rogandi; partim sibi adhuc vehementer metueret ab hostibus suis, quorum quamvis impias manus effugerat, tamen eorumdem cruentia odia et insidiae perpetuae, quem tandem exitum habituæ ad extērnum essent, pertimescebat; cumque ob eam causam fluctuaret animo alternis et spei et timoris fluctibus agitatus, tandem ab ipsis experimentis fiduciam concipiens Dei auxilium sibi non defuturum, inanes illos et degeneres metus coercuit et, tranquillitate animi ac serenitate constituta, laetus ac bonae spei plenus in has voces prorupit: DOMINUS ILLUMINATIO MEA ET SALUS MEA, QUEM TIMEBO?

Quas quidem voces ita David ex sua persona protulit, ut propheticō, quo excellebat spiritu, in Christum Iesum, cuius humana vita, quamvis aerumnosa et telis inimicorum objecta, tamen summis Dei praesidiis communia felicissimum exitum erat habitura, optime quadrare praevidērit, et ex persona illius praecepue accipi voluerit. In quo etiam illud intellexit, formulam quamdam cum Deo agendi a se in hoc Psalmo praesciri, qua cuncti acrumnosi atque miseri, qui in unius Dei praesidio confiderent, communiter uti possent.

Quae res nobis in causa fuit, ut hunc praecepue Psalmum interpretari vellemus, quod ejus pleraque omnia hoc meo tempore apte a me, et vere usurpari posse viderem. A quibusdam enim hominibus, quos non injuria aliqua ipsis a me illata, sed industriae meae opinio nonnulla mihi reddidit inimicos, insidiosissime circumventus et calamis oppressus, non solum pristinis meac vitae bonis atque ornamenti careo, sed etiam hoc communis spiritu atque libero excludor. Quo in malo, hoc uno solatio me consolor, quo ex Sacrarum litterarum lectione et meditatione divinae bonitatis afficio. Nam cum aliquid benigne et misericorditer a Deo factum, aut cum innocentem aliquem de inimicorum manibus liberatum in eis litteris lego, aut cum Dei providentiam atque bonitatem Davidem ita pleno ore praedicantem in his carminibus audio, suasque in Deo omnes spes collocantem ipsum conspicio, divinae mihi bonitatis atque providentiae in animo tantum eluet lumen, tantaque excitatur atque existit in me bona spes, ut minime dubitem, quin nostris ille rebus, id est, veritati, cuius nunquam deserit patrocinium, subventurus aliando tandem sit, et magnum atque praesens auxilium allaturus. Qua spe fretus omnes hujus mei casus molestias facile et aequo animo perfero, nonnunquamque et ipse cum Davide dico: **QUI TRIBULANT ME INIMICI MEI IPSI INFIRMANUNTUR, ET CADENT,** illudque saepius quod in hoc ipso car-

mine scribitur: **INSURREXERUNT IN ME TESTES INQUI ET MENTITA EST INIQUITAS SIBI,** meque rursus illis verbis confirmo: **QUONIAM PATER MEUS ET MATER MEA DERELIQUE-RUNT ME, DOMINUS AUTEM ASSUMPSIT ME,** illisque maxime: **SI CONSISTANT ADVERSUS ME CASTRA, NON TIMEBIT COR MEUM: SI EXURGAT ADVERSUS ME PRAELIUM, IN HOC EGO SPERABO.** Sed de nobis alias, nunc Davidici carminis interpretationem aggrediamur, quod ex persona Davidis nobis emarrandum in primis est, sic tamen, ut cum visum fuerit, ad Christi personam proprie et ad miserorum communem causam universe tractandam libere digrediamur. Jam igitur, quid dicat, audiamus.

- I. — **¶ Dominus illuminatio mea et salus mea, quem timebo?**
¶ Dominus protector vitae meae, a quo trepidabo?

Jure tu quidem ista, sancte David: nam si Dominus lux tua est, quae tanta malorum nox potest irruere, quae mentem tuam tenebris errorum involvat? Si idem salus, quis tibi a morte potest inferri timor? Si robur tibi atque vires Deus suppeditat, quem contra quamvis infestissimum hostem non consistes? imo, quas hostium copias non delebis? Tria bona commemorat, lucem, salutem, robur, quibus animi vita continetur. Etenim totidem infestamur malis. Nam aut ignorantiae tenebris a vero aberramus, aut animi imbecillitate et tanquam morbo a recto deficimus, aut hostili et externa vi impellimur ad malum. Itaque nostri Theologi beatae vitae consequendae rationem et instrumentum omne in his rebus positum et collocatum putant: primum, si Deus nostrae menti veritatis lumen praeferat, deinde si infusa coelesti justitia animum languentem sanet, postremo si adversus hostiles infestationes et insultus continenter ipse nos protegat, et robur nobis adjiciat ad perseverandum in bono. Atque ut isthaec Dei dona in se agnosceret sanctus David, et ea cum laetitia et gratula-

tione praedicaret, rebus ipsis, quas paulo ante expertus fuerat, adducebatur. Nam cum Ceilae in maximo vitac discrimine versaretur, idque ignoraret ipse, Deus illi et dubitanti lumen oraculo praetulit, et periclitanti salutem fuga attulit, et fugienti pro aree munitissima fuit, quippe qui illum in rutissimis locis collocari. Itaque lumen ad oraculum redditum, salus ad declinationem instantis periculi, protectio ad opportunitatem loci editi atque muniti, in quem se contulerat, referenda sunt. Quibus rebus commorandis cum sibi David gratulari intelligendus est, ut ante dixi, tum etiam confirmare et erigere animum suum ad deinceps intrepidae agendum, et si quae adhuc timoris vestigia in ejus mente remanserant, ea hujus a Deo accepti beneficij recordatione delero atque oblitterare, et cum animo suo quodammodo ita loqui censendum: Quid agis, anime? quid paves? quid causae habes, cur jam amplius sollicitere? estne in quo nocere tibi hostes tui possint? num dolo te aut consilio praevertent? num viribus aut copiis superabunt? Deus tibi lumen praefert, quid agere, a quo tibi cavere debeas per singula momenta te docet: *Deus ponit pedes tuos tamquam cervorum*, et in excelsis te atque munitis locis ab incursu inimicorum tutum constituit: idem exhibet se tibi et in itinere ducem, et in fuga comitem, et in exilio socium: idem et in rebus dubiis consilio, et in auxiis solatio, et in formidolosis ac periculis plenis auxilio te juvit: scis haec ita esse, expertus ipse es, degenerem ergo et inanem timorem pone atque abjice; etenim tam longe abesse debes ab eo, quam longe abes a periculo, a quo, quando salus tua Deo curae est, profecto abes longissime.

Sed David, optimus vir atque sanctissimus, ut de favore et auxilio Dei laetaretur, adducebatur iis beneficiis, quae paulo ante plurima atque maxima Deus in ipsum contulerat: ut vero speraret id sibi perpetuum futurum, egregia quadam, qua se pollere apud Deum non nescie-

bat gratia, consequebatur. Nos autem, quicumque ejusmodi sumus, ut cupiditatibus devicti nostris Deum nobis iratum nostra culpa reddiderimus, cum mala insurgere et obsidere nos incipiunt, cumque incidimus in adversam aliquam et acerbam fortunam, qua spe nisi poterimus? ad cuius auxilium confugiemus? cui salutem commendabimus nostram? quibus copiis confisi minas et insultus malorum despiciemus? utrum nobis peccatoribus, et flagitiosis, et a Dei gratia nostro peccato repulsi idem, quod homini sanctissimo, dicere atque jactare licebit: DOMINUS ILLUMINATIO MEA ET SALUS MEA, QUEM TIMEBO? Est ille quidem lux atque salus proposita omnibus, sed ego miser meis peccatis me ea luce privavi, et in densissimas tenebras conjecti. Adfert Deus salutem, quod ad se attinet, universis, sed ego peccando salutem divinam a me repuli, et perniciem certam mihi accessivi. Quid ergo est? deficiam animo, et adversis succumbam, meque inimicis meisvinciendum et constringendum tradam? minime istud quidem, ut cedam atque deficiam, resistam potius atque hoc ipso acrius ac vehementius et precibus et votis contendam; etsi mihi facultates mea flagitia ademerunt communiter cum Davide dicendi: DOMINUS ILLUMINATIO MEA ET SALUS MEA, QUEM TIMEBO? at profecto nulla res obstiterit, quominus submisso et suppliciter dicam: Domine, esto lux mea, esto salus mea ne timeam. Quare desperet nemo, nec se ab hujus orationis communione exclusum quis putet: nam sive gratia apud Deum valet, et potest certe idem quod David vere dicere: sive gratia Dei privatus est, et potest poenitendo assequi idem ut dicat; quandoquidem quam certum est Deum suis pro luce in rebus turbidis et pro salute esse, tam exploratum esse debet corum, qui deserta iniquitate ad humc numerum bonorum virorum aggregare se velint, nemini admittum intercludi. Nam qui fiat, ut Deus ab bonam mentem redeentes ab se repellat, qui viae atque virtutis obli- tos et in peccatis morantes blandissime vocet? Vocet dixi,

imo hortetur, imo illis, modo ipsum audire velint non solum delicti veniam, sed justitiae atque gratiae apud se magnum gradum, firmumque ad bene vivendum suae prouidentiae praesidium, atque adeo post bene actam vitam opes immensas et praemias sempiterna pollicetur. *Venite, inquit (Matth. XI), ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos*, et per Prophetam (*Psal. CXLIV*): *Prope est Dominus omnibus invocantibus eum in veritate.* Quare si prope adest, vel certe quoniam semper prope adest iis, qui ipsum invocant opem paratus afferre, invocemus audacter ipsum omnes, et cum Davide dicamus alacriter tum illud: *DOMINUS ILLUMINATIO MEA ET SALUS MEA, QUEM TIMEBO?* tum hoc, quod statim subjicitur:

2. — Dum appropiant super me nocentes, ut edant carnes meas: qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt et ceciderunt.

Quod David dixerat a Deo salutem atque praesidium sibi esse paratum, quodque ea de causa imperaverat animo suo, nullos ut hostium conatus metueret, id ne quis fortasse arbitraretur ab inani fiducia potius quam a veritate ipsa profectum, et arrogantis quam verius dictum esse judicaret, argumento ducto ab iis rebus, quas expertus ipse in se esset, probat atque confirmat. Cum enim, inquit, aliquando hostes in me mei irruiissent feri et crux-ris avidi (quod vel ad illud tempus, cum domum ad Davidem a Saule sunt missi satellites, qui illum cubantem obtruncarent, vel certe ad hoc, quod dicimus fuga evasisse, periculum, quod ipsi a Ceilanorum perfidia imminebat, est referendum); igitur, inquit, cum odio inflammati et sanguinis mei hauriendi cupiditate incensi, saevi atque truces hostes instarent, mihiique ipsi nulla expedienda salutis commoda ratio videbatur esse reliqua, in ipso illorum ad me opprimendum cursu et lethalem plagam inferendi tem-

poris articulo, illi spe sua frustrati misere corruerunt, ego autem laetus evasi. Quae hujus versiculi sententia, etsi satis commode expressa est in ista, qua vulgo utimur, jure probata et cunctis latinis editionibus antelata, editione Psalmorum; tamen mire eluet in hebraico sermone, verbum si pro verbo reddatur, hoc videlicet modo: IN IPSO APPULSU NOCENTIUM ADVERSUS ME AD EDENDUM CARNEM MEAM, HOSTES QUIDEM ET INIMICI MEI IN ME, AT IPSI IMPEGERUNT ET CORRUERUNT. Sic enim legimus inimici mei ^{רִ}, cuius voculae hoc loco visa est ad irruentis, ut diximus, et iam plagam pene inferentis hostis incursum declarandum. Quod autem Graeci interpres verterunt *xxxijμητας*, id est, *nocentes*, et Hieronymus in germana illa Psalmorum ex hebreaco traductione vertit *maligni*, id, quoniam hebraicum verbum מְרַעֵב parvo punctorum vocalium discrimine, vel maleficienter significat, vel amicos, fortasse aliquis hoc potius modo isto loco id verbum accipiat, nulloque recti sensus periculo vertat: DUM APPROPRIANT SUPER ME AMICI MEI, UT EDANT CARNES MEAS, eos ut homines David simulate appellat amicos, qui cum amici illi ese deberent, quod ab eo multis ac magnis beneficiis affecti essent, necem tamen ei et interitum moliebantur, quales erant Ceilani. Nam quos capitii sui periculo ab hostium incursu tutos reddebat ipse, quosque ob recens beneficium fideles futuros arbitrabatur sibi, eorum perfidia pene proditus fuit. Hos igitur atque his similes alios appellat sodales suos David, omni, scilicet, hoste nocentiores amicos: utrosque autem, et hos fallaci specie textos inimicos, et illos apertos et professos suos hostes Saulem Saulisque satellites, quos ^{νύ}, id est, oppressores suos vocat, in ipso aggressu et praedae capienda articulo, praeda e manibus clapsa, falsos spe atque delusos turpiter corruisse, cum gaudio et irrisione commemorat.

Atque harum quidem rerum, quae his duobus versiculis continentur, nimurum et periculi amicorum fraude crea-

ti, et belli per eos qui se profitebantur hostes illati, et ad opprimendum hominem innocentem coitione factae ab utrisque, ad haec in ipso pene certaminis conflictu divinitus oblati praesidii, cum innocentis salute et hostium ignominia atque ruina, tanquam vestigia quaedam atque signa in iis rebus, quae Davidi everunt, reperiuntur impressa: imago tamen vera in Christi Jesu humana atque mortali vita sic exiat, ut minime dubitari debeat, quin eam sibi propositam habuerit David, cum ista canebat. Nam ut praeteram, quae superiori versu dicuntur, proprias Christi voices videri; etenim alii quamvis justi viri de divina luce splendoris aliquid ad se derivant, et de immensis Dei opibus nonnullas ad se transferunt copias, et de illius infinita vita nonnihil, quod tamen ipsi satis superque sit, hauriunt et accipiunt, nemini tamen ipsorum datur, ipsa ut met vita atque luce Dei vivat atque illustretur: at Christo Jesu, in quo corporaliter, ut Paulus scribit (*Coloss.* 1), plenitudo divinitatis inhabitat, communione quadam divinorum bonorum et cum Dei Verbi persona humanae naturae ineffabili unione, ipse Deus pro salute, pro vita, proque fortitudine est; itaque ut hoc praetermittam, proprie Christo competere, ut dicat: DOMINUS ILLUMINATIO MEA, ET SALUS MEA, QUEM TIMEBO? quis hunc alterum versiculum audit, cui non statim in mentem venit illius noctis, in qua Dominus Jesus impia Judaeorum, et Romanorum militum manu comprehensus atque vincens fuit? Nam quis unquam amici persona tectus inimicior caedisque avidior fuit, quam proditor Judas? quisve accessus atque congressus, aut in speciem magis blandus, aut re ipsa magis hostilis eo ejusdem Judae ad Christum accessu esse potuit, cum ipsum deosculatus militibus, qui Christum comprehensuri venerant, quibusque se ille ducem praebuerat, ea re signum dedit ad comprehendendum, et quod erat pacis et amoris symbolum, eo pro clasico ad ineundum praelium usus est? Quid? nonne et hunc occultum hostem et alios palam invadentes inimicos sola

voce Christus ita perterrefecit atque prostravit, ut quod reliquum est hujs versiculi quodque sequitur: QUI PSEQUITI SUNT ME INIMICI MEI, IPSI INFIRMATI SUNT, ET CECIDERUNT, in re gesta dici, non vaticinium de futura esse jure omnibus videatur?

Quamquam non in illa nocte modo atque in illis tenebris hostes in se irruentes Christus devicit; sed multo verius posteru et in sequenti die media luce, cum ab eisdem indignissima morte affectus est, ipso illo actu moriendo ipsoque extremo spiritu debellavit. Debellavit, inquam, tum Judaeos funestae illius caedis satellites et ministros, tum Satanam Satanaeque addictas aeras potestates, tanti sceleris duces et auctores, sicut Paulus scripsit (*Coloss.*, II): *Spoliatis principatus et potestates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso.* A cuius enim vita daemones suae tyranni arbitrati sunt exitium imminentia, quemque ob eam causam interficeru studuerunt, is moriens domos illorum everit, regna vastavit, imperium extinxit, hominesque eos, quos captos illi et constrictos tenebant, in lucem libertatis asseruit, ipsosque hostes Christus non quidem illos repellendo aut se contra inferendo, sed sustinendo et telum quodammodo totum corpore recipiendo vicit et contrivit, ipso scilicet illorum incursu atque impetu, probe ut naturam illius referret lapidis, quo de scriptum est (*Math.*, XXI): *Qui autem ceciderit super illum conteretur.* Nam et haec illi nequissimo serpentu tanquam fata jam inde ab initio Deus praecinebat, cum ei dixit (*Genes.*, III): *Tu insidiaberis calcaneo ejus, ipse autem conteret caput tuum.* Colubri, enim, in obvium aliquem impetum interdum faciunt, et pedem ei mordent, nam altiora ore petere nequeunt; id cum accidit, saepe etiam evenire solet, ut is, cuius mordet pes, calce comminuat colubro caput, quod ille nocendi cause pedi prope subjecit: ita fit, ut coluber, dum alterius laedit pedem, ipse in capite plagam accipiat, eamque accipiat ipso eodem pede quem petebat percussus, et quod primum erat,

non petitus ad necem, sed petens ipse alium. Eadem igitur illi hosti, qui cum natura optima esset conditus, suaque ipse sponte pravus effectus esset, serpentis astum imitatus ejusque in se suscipiens formam, lethale in nos virus infudit, eventura praedixit Deus, siquidem unquam ausus fuisset, vel potius quoniam futurum erat, ut auderet calceum Christi adoriri; quod et evenit. Nam, primum, dum omnia venena sua adversus Christum exprimit in carne Christi et in ejus humana vita laedenda, quae infima et terrea veluti proxima pars illius est, constitutus ipsius omnis impressio; ipse autem, et regno et male parta dignitate spoliatus, in capite ut minimum lethalem accepit plagam. Deinde, non a Christo ille circumventus aut in certamen evocatus est; sed circumveniens ipse Christum et impetum in illum faciens, sibi pestem concivit. Postremo, victus est neque magnis copiis, neque armorum aliquo genere inaudito et novo, sed ea ipsa re, in qua, ut sibi visus est, superior erat eo pede, id autem est, carne ea, cui vulnus intulerat, ea vita quam morte extinxerat, atque adeo ipso illo a se illato vulnera atque morte male ipse et perpetuo perlit. Nam et Christi sanctissimo corpore vulneribus confosso immensa vis pretiosissimi sanguinis profluens, beatum quidem piorum hominum populum a peccatis atque a delictis expiavit et emundavit omnibus; *Egyptios vero insequentes, hoc est, daemonum bonis viris infesta agmina, undis illis sui sanguinis veluti obruta, delevit et extinxit.* Itaque, quam antiquus ille serpens Christo molitus est necem, ea exitialis ipsi fuit, et ut scriptum est: *Incidit in foveam quam fecit.* Et ad Christum oppugnandum aggressus, in ipsa aggressione, ut hic dicitur, infrmatus est atque cecidit. Sed jam ad Davidem revertamur.

3. *Si consistant adversus me castra, non timebit cor meum si exurgat adversum me praelium, in hoc ego sperabo.*

Quae est ex tota superiori oratione collecta sententia, qua sanctus David de eo, quod suas res Deo curae esse videbat, fiducia concepta asseverat tantum abesse ab eo, ut suorum hostium minii moveatur, ut ne, si se undique obsideant atque circumstent, in timore futurus sit; etenim sibi spem addi ea re, non metum infici. Sed quod dicitur: IN HOC EGO SPERABO, ambiguum videtur, utrum in Deo an in ipso eodem cuius meminit bello spem suae salutis constitutat; sed haec ambiguitas in oratione latina est, nam in graeco et hebraico sermone, quod ex codicibus graece liquet et hebreico conscriptis, nulla plani sensus latebra aut obscuritas latet. Nam in hebraico sic: בְּזַהֲרָא נִיְּרֵא אֶתְּנָא Septinganta porro: εὐ ταῦτα ἐγώ θέλω; in quibus safs apparat Davidem hic bellum atque hostium castra demonstrare, et in eis ipsis hostium suorum armis spem incolumentis sua posuisse dicere, quo magis ex eo perspiciat divinae potentiae magnitudo. Nam, profecto, qui Deum pie colunt, id ab eo roboris in animo accipiunt, ut in desperatissimis suis rebus non modo non frangantur metu, sed etiam ut ea ipsa, quae sibi adversa esse et inimica vident, pro ipsis stare et pro instrumentis ad victoriam obtinemad sibi esse arbitrantur: neque temere id aut sine idoneo arguento, quod sit maxime proprium magnitudinis et sapientiae summi Dei, consilia et conatus malorum hominum in suam ipsorum perniciem convertere eosque capere atque irretire suis ipsorum artibus. Etenim illud est maximum victoriae genus, cum hostes nostri iis ipsis, quibus fidunt, et armis a nobis et artibus superantur. Quod ut planius intelligatur, altius ista nos et tanquam a capite repetamus.

Duae sunt rationes, sive duo tempora potius (nec enim plura esse possunt), in quibus servis suis Deus opem solitus

est et praesidium afferre. Nam aut praevertit mala, atque adversa, antequam adveniant, et eorum causas praecedit, aut posteaquam advenerunt et in servos ipsius incumbentia eos oppreserunt, admirabili aliqua nec opinata ratione dispellit ea et ad nihilum redigit. Quarum rationum illa prior suavior fortasse ipsa est et optabilior, iis praesertim qui parum adhuc in virtute profecerunt, quique nondum satis virium colegerunt in animo suo ad malorum acres morsus fortiter perferendos. Talibus, enim, optandum est vitae hujus tamquam navigationis cursum, sereno coelo marique tanquillo, sine ventorum insultu et sine jactatione conficerre. At vero alia ratio posterior, cum praestabilior judicatur esse, tum a Deo saepius usurpatur, propterea quod et utilior nobis est, et Dei gloriam illustriorem reddit. Nobis, enim, reflantes ventos nonnumquam et adversa tempora pati valde quidem est utile atque conducens, vel ad animi parandam virtutem, vel ad camdem, siquidem jam parta sit, alendam et, quando interdum sopita jacet, excitandam: gloriosum autem Deo, quae superari nullo modo humanis viribus atque consiliis mala possunt, ea, cum se maxime corroboraverunt maximeque exaggerata sunt, nullo negotio et tanquam nutu dispellere, et charos ipsi populos, ab impiis hominibus praedae loco habitos, e mediis ipsorum faucibus eripere suisque ipsos evertere et machinis et consiliis. Quo de genere illa sunt, quae sanctus Moses, mare rubrum transgressus, Deo scribitur cecinisse (*Exod. xv.*), ut: *Dixit inimicus: Persequar et comprehendam, dividam spolia, et implebitur anima mea: evaginabo gladium meum, interficiet eos manus mea. Flavit spiritus tuus, et operuit eos mare: submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus. Quis similis tui in fortibus, Domine? quis similis tui, et faciens mirabilia? et quae sequuntur.*

Nam, profecto, aduentientia mala ante videre, et illorum impetum avertire, aut corde ipsos malorum fontes excindere, est illud quidem ad beneficij rationem per amplum,

sed ad fidem faciendam de bonitate et potentia Dei ambiguum et obscurum. Id, enim, a Deo administrari atque fieri ita homines ipsos, de quorum agitur salute, saepe latet, ut quoniam mali quod instabat periculum non fecerunt, quale et quantum beneficium acceperint, nonnumquam etiam utrum omnino acceperint, nesciant. Quod si et ipsi malum imminere sibi aliquod aliquando cognoscant, atque ad praecavendum id atque vitandum aliiquid ipsi operentur et faciant, itaque accidat, ut vitent quod impendebat malum atque declinet; tametsi ipsi sibi re ipsa auxilio non fuerint, tamen fuisse auxilio sibi putant, suasque partes in tuenda salute sua nonnullas fuisse gloriantur; neque pati possunt aequo animo ullo modo, ut Deus, cuius unius cura atque sapientia mali cursus aut impeditus est aut alio conversus, solidam istam gratiam ab ipsis ineat. Ex quo fit, ut Deus qui et suae gloriae studiosissimus est et salutis nostrae cupidissimus, hanc viam auxilii ferendi minus saepe frequenter; illud vero alterum iter saepius insistat, idque adeo interdum studiose faciat, ut oblivisci servorum suorum nonnumquam et lente ac remissis agere videatur, impios furere homines et in bonos impotentes saevire ac bacchari permittens, quo paulo post ex eisdem illis, qui se jam pro victoribus inferebant, devictis atque mactatis, et servis suis eis, quos periculo eripuit, majorem causam laetandi et reliquis mortalibus universi laudandi se atque celebrandi uberioris argumentum exhibeat. Sicut scriptum est (*Exodi XIV.*): *Dicturus est Pharaeo super filiis Israel: Coartati sunt in terra, mare illos conclusit. Et induarabo cor ejus, et persecuetur vos, et glorificabor in Pharaone, et in omni exercitu ejus. Quod ipsum re praesitit: nec ex innumerabili copia exemplorum, quae nobis suppeditant Sacrae litterae, ad id, de quo agimus, magis accommodatum magisque illustre exemplum ullum proferamus.*

Nam cum Judaeorum populus, qui Mose duce decedens ex *Egypto*, felicia Palaestinae loca et avitas sedes peto-

bat, in varia pericula incidisset, Deo id non permittente solum, sed quodam modo agente, in ipso periculorum ac discriminis summo articulo praesens illi auxilium atque salus semper ab eodem ipso Deo mirabiliter est oblatâ, adeo ut totum illud iter, quamvis et spatis locorum et temporis diuturnitate longissimum, non magis castris et stationibus Judaeorum, quam in ipsorum periculis auxiliorum divinitus collatorum notis atque signis fuerit distinctum. Excesserunt ex Aegypto cedentes, paululumque progressos et in iniquum locum adductos Aegypti Rex, Pharaon, magnis copiis maxima celeritate collectis, ipsos insequeutus est: hic cum neque resistere inermes armatis possent, neque se in fugam dare locorum iniuitate conclusi, quod ab utroque latere vasta solitudo atque montes, ante vero obstaret objectum mare, a iesco autem hostis instaret, divisit Deus subito aquas maris viamque per medios fluctus dedit populo suo; quam viam Iudei ingressi, incolumes in adversum littus pervenerunt: Aegyptios, vero, qui eadem via ausi sunt Iudeos inscqui, divisise aquae una rursum coeuntes misere immerserunt. Vix mare trajecerant, cum laborare coeperant fame atque escarum inopia; cui inopiae Deus et statim et copiose subvenit. Nam coelesti rore concretum cibum suavissimum illis dedit, neque dare destitit, quandiu in desertis illis locis versati ipsi sunt, id est, per annos quadragesita. Nec multo post, cum aquae penuria premerentur, scaturire et rupe fontem fecit. Idem rursus serpentem erexit aeneum, cuius aspectu sanarentur, qui cumque venenatorum serpentum morsu sauci essent: sauciabantur autem quotidie plurimi, magnoque cum dolore atque cruciata vitam amitterebant, quod ea loca venenatis serpentibus abundarent. Sed quid singula persecor, quae cum innumerabilia sunt, tum omnibus, qui Divinas litteras legent, sunt aequae atque mihi nota? Illud tantum dico, cum iis malis ille populus premeretur, ut miser omnino esse et aerumnosus iis, qui procul ipsum aspexissent, vi-

deri omnibus posset, factum tamen esse, Deo in ipso tempore auxilium illi semper atque opem ferente, ut non solum mali expere esset, sed ut etiam felix et beatus evadet. Quod Esaias vates, eisdem de rebus agens, scripsit: *Et in omni, inquit (LXIII), tribulatione sua non est tribulatus.* Atqui prouum fuerat Deo paucorum dierum itinere, nulla circumiectio, nullis ambagiis, nullo viae errore laborum et periculorum expertes Judeos in promissae terrae possessionem inducere. Utrum, igitur, illorum felicitati invidisse putandus est Deus, an potius consuluisse et prospexit corundem salutis? prospexit certe saluti illorum, saeque simul in eo gloriae consuluit. Nam dum potentiae sue et erga illos providentiae tot edit ipsismet spectantibus et tam illustria documenta, id assequutus profecto est, ut se deinceps illi, quod ipsorum salutis atque adeo pietatis totius caput erat, et ardenteri prosequerentur charitate et majoribus quotidie laudibus celebrarent; qui unus ex tota ista providenti et beneficiendi ratione, maxime gratius Deo atque optatus, fructus percipitur.

Id, igitur, quia cognoscunt et sperant justi homines, in malis videlicet et asperis suis rebus auxilium Dei sibi praestos affutrum, idecirco cum in mala incident, non modo acquitatem animi facile retinent, sed etiam in medio ipso metuendarum et horribilium rerum tumultu maxima pace et quiete fruuntur; et quo magis humana praesidia eos deficiunt, eo magis salutem suam esse Deo curae et celerius ab ipso auxilium sibi affuturum credunt. Itaque, animo erecti atque alacres, speque optima pleni, non modo se nondant aegritudini atque moerori, aut humile quidquam faciunt suppliciter et demisse; sed ne, si quid fortassis opis atque virium in ipsis est ad nocendum suis hostibus, eo aut utuntur, aut ut injuriam sibi ab ipsis illatam alia injuria repellere, aut omnino parem vicem illis reddere velint, animum suum unquam inducunt, quin potius illorum impugnationem suam propugnationem, inimica ipsorum con-

silia sua esse praesidia arbitrantur, vires, copias, opes illorum pro suis ipsi summis opibus ducunt, scientes quod Paulus (*Rom.*, vi) scribit, quod *tribulatio patientiam operatur, patientia spem, spes autem non confunditur*; dicuntque et ipsi cum Davide: Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum. Si exurget adversum me prae-lium, in hoc ego sperabo. Sequitur:

4.—Unam petii a Domino, et hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini cunctis diebus vitae meae; et videam voluntatem Domini, et visitem templum ejus.

Voluptatem non voluntatem in emendatis Vulgatae editionis codicibus legimus, cui lectio hebraea atque graeca exemplaria suffragantur. Visitandi, antem, verbum hoc loco ex hebraicae vocis, cuius loco ponitur, significacione interpretatum significat lustrare et curiose inquirere: itaque visitare templum, quod hic dicitur, idem est, quod adyta illius omnia perlustrare. Nam hoc desiderat, aut certe desiderare se dicit sanctus David, atque ita desiderare ardenter, ut nisi id adipiscatur, conquicetur non sit, nimurim, versari semper in sanctissimo templo et tanquam in oculis Dei, ejusque sacri atque pulcherrimi habitaculi optatissimo aspectu semper frui, et quotidiano ipso et domestico usu nota sibi facere omnia illius quamvis arcana et interiora loca. Quae, quamvis de visibili et in terris posito Dei tabernaculo, cuius summa erat apud Hebreos religio, dicantur a Davide; etenim modo in illo delituerat Saulis iram fugiens, itaque vigebat in ipsius animo ejus loci, qui sibi salutaris quidem modo, dulcis autem atque gratus semper antea fuisse, maximum desiderium; quamvis igitur haec de tabernaculo Mosaico dicantur, tamen proprio referenda sunt ad aethereum atque invisibile Dei templum et ad coelestem cum Deo vivendi rationem eam, qua, cum ab hac vita discesserunt, pii homines ac sancti

fruuntur, et in quam ipse David incenso studio ferebatur. Nam ejus rationis aliae vitae coelestis terrenum illud tabernaculum atque templum imaginem referebat.

Sed quorsum haec dicit aliquis? aut qui cum superioribus conjungantur? Optime illa quidem inter se, aliasque ex alio versiculus tam nexus est, quam animi affectus, qui hisce versiculis explicantur, alli nascentur ex aliis. Itaque, naturam ipsa imitatur oratio. Etenim spes contra timor est, nam timor ex opinione imminentis mali oritur, spes ex opinato futuro bono; unde mali timor pelli nequit, nisi boni futuri spe: quo fit, ut depulsi timoris commemoratio ipsa statim cogitationem nobis subjiciat ejus boni, cuius consequenti spe firmatus et corroboratus animus timere desit. Quae, quemadmodum in cogitationem et se in mentem veniunt, sic etiam in oratione ponuntur; quod certo David hoc loco fecit. Nam posuerat superius atque affirmaverat, ne si undique hostes ipsum obsiderent sui, se in timore futurum ullo modo. Sed quae res istos tibi animos facit, sancte David, ipsum si roges? quave id fiducia jactas? Quia, inquit, nihil mihi ab inimicis posse noceri video. Etenim in iis rebus spes omnes meas atque fortunas constituit, quas mihi adversarii mei nunquam eripient. Nam votorum meorum atque honorum omnium hæc summa est: Deo semper assistere, ab eo nunquam divelli, in splendissimo coeli loco, quæ propria ejus est sedes, perpetuo versari, illis coelestium spirituum sanctissimis coetibus jugiter interesse, vivere in luce semper, in gaudio, in vere gloriae sempiterno splendore. Mihi omnis ratio cum virtute est, cum pietate, cum Dei cultu; cætera, in quibus casus et fortuna dominantur, nec ipse valde appeto, neque ad me plane pertinere puto: in iis ludat fortuna ut volet, irruant hostes atque grassentur, suo arbitratu praedas agant, facile patiar me iis spoliari rebus, quas neque pro meis neque pro bonis unquam duxi. Meum bonum unus Deus est ejusque divini boni sempiterna possessio; cuius vel spem

vivo vel fructum mortuo nemo mihi hostis eripiet. Et sane duae res sunt, quae bonos viros in malis atque in laboribus constitutos maxime consolantur. Una est illa corum spes, quam in Deo opitulatore atque adjutore suo firmiter collocatam habent; de qua spe superiore versiculo satis est dictum. Altera, quod quae illi pro suis bonis ducunt eam naturam habent, ut in hostium potestatem venire aut, possessoribus invitisi, eripi nullo modo possint. Nam hostilis vis cum eo usque progressa est, vitam ut eripiat bonis atque innocentibus viris, ulterius quo progrediatur non habet; id vero si hostes efficerent, sique invisum sibi bonorum sanguinem hauserint, non modo nihil mali illis attulerint, sed etiam plurimum boni contulerint. Mors, enim, in hominibus justis per sophismam quodammodo dicitur. Etenim vivunt tunc maxime, cum primum ab his terrenis et mortalibus excesserunt locis: *Scimus*, inquit Paulus (*ii ad Cor.*, c. v), *quoniam si terrestris domus nostra hujs habitationis dissolvatur, quod aedificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, sed aeternam in coelis*. Id, igitur, quis boni sciunt, aut si minus quam Paulus sciunt, certe, si per ipsos non steterit, certo futurum credunt atque cognoscunt, erici atque alacres, fortunae tela non modo despiciunt, sed nonnunquam etiam cupide excipiunt tanquam suae segetem gloriae.

Quod si qui sumus, qui adversarum rerum vel metu terrestrum adhuc vel praesentia afflietemur, id non tam in ipsa re quam in errore nostro esse, et ideo nobis accidere existimare debemus, quia vel ignoramus adhuc veri rationem boni, vel in eo quod compactum habemus, fallacias hujs vitae illecebris deliniti, nondum satis alte atque firmiter omne nostrum studium desfiximus. Quare quicunque hujsmodi sumus, revocare debemus animum ad meliorem rationem, et ut ipse se ac sua bona cognoscat efficere. Quae ille, cum in una virtute et ardenti erga Deum charitate ac pietate ac coelestis vitae fructu ponenda inte-

llexerit; cumque ad ea consequenda bona, Deo in primis opem ipsi et auxilium ferente, satis facultatum atque virium in se inesse perspexerit; cumque eas vires atque facultates sibi invito adimi non posse, cognoverit; profecto, et bona sua ista, in sua unius potestate posita, ab omni malevolorum et invidorum hominum incursione et injurya esse libera judicabit, et omnes acerbos vitae casus contemnet, et tanquam de celso et munito loco inanes hostium suorum clamores, vicisse se jam et debellasse arbitrantur, negliget atque ridebit, hocque Davidis ad omnia fortunae damna atque tela tanquam scutum opponet: *UNAM PETIT A DOMINO ET HANC REQUIRAM, UT INHABITEM IN DOMO DOMINI CUNCTIS DIEBUS VITAE MEAE*. Nam, per Deum immortalem, hostis amare, quid insolescet? quid potuisse te atque effecisse tantopere jactas? in quo putas nocuisse aut nociturum esse mihi? Omni, inquis, te dignitate spolia-bo.—At innocenter atque integra fide actae vitae conscientiam nunquam eripes. Efficiam, ut de te cuncti homines male loquantur et judicent.—At Deus, cuius unius sunt incorrupta judicia, judicabit bene. Quamquam qui, quae-so, sunt isti homines, aut quot, aut quandiu judicabant? Quin vitam eripiam tibi.—Bene profecto narras, ab invidorum, scilicet, et malevolorum et tui similium hominum grege ad beatos bonorum virorum coetus me transferes.

Sed sententiae hujs versiculi tanquam genit vidimus; nunc singula ejus verba breviter percurramus. *UNAM PETIT*.—Libido atque cupiditas plura appetit, neque satiatur unquam; at recte instituta ratio unum bonum, quod et ipsum summum sit bonum, desiderat. Nam neque bina aut plura esse possunt summa bona. *PETIT A DOMINO*.—Recte a Domino, quoniam vanae sunt cogitationes hominum, in se satis virium atque praesidii esse arbitrantur ad felicem et beatam vitam, aut eam collocantium in aliquo terreno atque interituro bono. Aliunde enim, id est, a Deo ea nobis petenda et accessenda est; nec solum a Deo pos-

tulanda, sed collocanda etiam in solo ipso. ET HANC REQUIRAM.—Omnis quidem veram sibi felicitatem optant, plurimi etiam petunt, pauci requirunt, quando requirere est, cura atque diligentia adhibita, iterum atque saepius quaerere. Atqui nisi qui requirunt, id est, qui perseverantes in studio virtutis instant, et tanquam pulsant ad ostium divinae pietatis atque clementiae, eam nulli consequentur. Vere enim dictum est (*Math. xxiv*): *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvens erit.* Sed quid David requirat, audimus: *UT INHABITEM IN DOMO DOMINI OMNIBUS DIEBUS VITAE MEAE.* Plurimi sunt, quos cum virtute versari et apud pietatem tanquam hospitari eo usque delectat, quoad, scilicet, eorum intestinae cupiditates, nimia ipsa copia obtusae atque consipitae, silent in ipsis atque quietem agunt; qui idem, cupiditatibus postea reviviscentibus et ex intervallo redeuntibus ad primum eaurum aspectum atque vocem, virtuti hospitium renunciant et ad nota sibi lustra demigant. Contra autem sanctus David, non ad breve aliquod tempus desiderat versari cum Deo, sed per totam vitam perpetuum cum illo esse; neque hospitari apud illum, sed in eisdem aedibus communiter habitare. Intelligens, nimirum, crebros illos et alternos ad virtutem accessus atque recessus illasque itiones et redditiores animi esse non solum levis, sed etiam ejusmodi, quo de sperare non possis ipsum aliquando, non dico praeciarum aliquid, sed ne mediocre quidem, vel effectum vel assequeturum.

UT INHABITEM IN DOMO DOMINI.—Aptie hoc eloquitur atque vere. Sola enim beata vita iure domus dicatur; dominus, inquam, in qua stabilis ad quiescendum sit et ad suavitatem inhabitandum sedes. Nam caeterae res, quas plerique insano interdum studio insequuntur, opes dico et voluptates, potestatesque et imperia, habent illae quidem speciem quamdam boni, sed levem speciem atque fallacem; itaque allicant adesse amoenitate quadam eos, qui vitae hujus iter insistunt, et de via fessos ipsos et aes-

tuantes collocare tanquam in umbra possunt: diu, autom, illos in quiete confinere, aut requiescendi et commorandi diutius apud sece facultatem illis dare non possunt. Idque ita esse, vel illi ipsi maxime testificantur, qui stultitia atque errore caeci, ipsumque ignorantes domicilium boni, ad illa specie ampla, re autem ipsa omni supellectili vacua, diversoria se contulerunt. Notae enim sunt illae istorum hominum voces (*Sapient. v*): *Quid profuit nobis superbia? et dicitur in jactantia quid contulit nobis?* Transierunt omnia illa tanquam umbra, tanquam nuntius percurrens, caeteraque quae in hanc sententiam plurima lamentantur; quod unum in omni ipsorum vita vere profecto sunt loquuti. Veteris, enim, domicilii atque fallacie subita ruina semel oppressi, tunc plane senserunt in exitium sibi id esse conversum, quod ad requiem putaverunt fore, speque sua ipsos misere fuisse frustratos. Quanquam illi ne in ipso quidem tempore, cum requiescere sibi videbantur, ullum verae tranquillitatis atque quietis fructum, mea quidem sententia, percipiebant. Nam quis ignorat quanti avaris suae constent divitiae? quibus sit obnoxia molestia atque adeo miseris honorum ambitio? quam nulla sincera atque homine digna voluptas sit in vita voluptaria? imo, quot occultentur et quam saevi sub horum splendore nominum tortores animorum? Quoniam sic certe natura comparatum est, ut quamdiu rebus utimur, quatenus a natura ipsa nobis concessum est illis uti, id est, quamdiu adhibemus eas ad naturales earum usus intraque eum modum qui est a natura praescriptus, tandem ut nobis illae sint jucundae atque dulces; quod si violatis temere atque transgressis finibus illis, quos natura rebus pepigit, officiosque rerum et muneribus et ordine naturali perverso, efficimus ut altera invadat in alterius possessiones, et suum ipsa officium negligens alienum ut munus obeat postulamus, ut rite id et gnavorit obeat, namquam profecto assequemur; insuper, ipsum illud amittimus naturale bonum, quod ipsi

inerat, illasque ad usum nostros ei a natura datas opportunitates et commoditates; nec minus faciemus adusurde, quam qui calceis, quos pedibus detraxisset, caput induere conatur, faceret, si tamen tam absurdus quisquam esse, ullo unquam modo atque ratione, potest. Etenim is, etsi plurimum operae in eo posuisse seque confecisset multo labore, perfecisset illi quidem pedes ut nudi manerent, caput tamen ipsum nihil magis texisset, ipsumque amississet artis usum: similiter isti faciunt, quicunque animum suum, boni infiniti cupidum, explore volunt aut opibus aut honoribus aut voluptatibus persequendis, quique vitae tranquillae atque beatae sedem ullam stabilem constitui in iis rebus posse putant, aut certe sibi constituent. Torquent se certe illi atque divexant; nullum, tamen, solidum consequuntur bonum, nedum illud summum quod exspectunt. Itaque, quod vitae quotidiana exempla nos docent, nulli egentiores sunt, quam qui maxime divititis affluere putantur avari; nulli ad servilem conditionem propiores, nulli qui cuncta digna indignaque magis perpetiantur, quam honoris atque gloriae studiosi; nemo qui majoribus doloribus non solum animi sed etiam corporis torqueatur, quam qui velis, ut dicitur, atque remis voluptates persequitur. Quod ob eam causam illis jure atque merito accedit, quia, naturae ordine violato, quibus rebus modice uti ac pro viatico debuissent in isto vitae tanquam itinere, ab ilis dementia quadam obcaecati summum ipsum bonum requirunt; et quo uti interdum possent, pro nonincommode diversorio ad animum refocillandum (quamquam qui firmiore ac vegetiore animo sunt, ne ista quidem diverticula istasve refocillationes magnopere curant), sed quo uti possent ad divertendum, eo frui volunt pro stabili et sempiterno domicilio, sedemque sibi in eo beatae vitae constituant. Quae profecto beata vita, quamvis nullas alias sedes haberet, numquam tamen se patetur collocari in hujusmodi nugacitate inanitateque rerum. Nam quod unum tectum commune illi,

quae verorum bonorum perpetua dicitur esse possessio, esse possit cum ambitione, cum avaritia, cum voluptate, caducis, videlicet, atque fallaciibus bonis? illa certe cum virtute commoratur, in Dei pietate atque cultu tanquam in sanctissimo fano quiescit, in coelesti domo et in Deo ipso videndo fruendoque suam habet et propriam sedem; quam ad unam sedem nos omnino debemus omni studio contendere, si modo quales semper esse cupimus, beati atque felices, tales unquam futuri sumus. Ibi enim verae illae opes sunt repositae, quas neque tinea demolit, neque fures effodiunt aut furantur; immortales ibi honores sunt, et incorrupta ac nullo unquam aevo marcescens, dulcis sima honestissimaque voluptas. Unde sequitur:

UT VIDEAM VOLUPTATEM DOMINI. — Quae una, scilicet, et vera voluptas est et omnium maxima voluptas, quippe quae ex summi et optatissimi et omnem animi nostri cupiditatem explentis atque satiantis boni consequitione, in altissima pace et laetissimo gandio sequatur. ET VISITEM TEMPLUM EIUS. — Nam his duabus rebus continetur absoluta et cumulata beatitudo: Dei contemplatione, scilicet, qua ex contemplatione oriuntur innumerae voluptates, et cognitione templi Dei, id autem est, universi hujus, quod unum est templum augustissimum atque maximum. Nam haec naturae rerum cognitio veluti cumulus additur visioni illi contemplationique Dei, in qua proprie ipsa beatitudo consistit. Igitur, has naturae partes atque rationes beati viri in coelesti illa et futura vita cognoscent, eaque ex cognitione capient summam voluptatem. Nam quod aliud puris et bene affectis animis exhibeat gratius spectaculum, quam est hoc, quod illis a Deo exhibetur, cum de altissimo et maxime splendido loco coeli, in omnis mali experti vita ipsi constituti, non solum vident illa:

*Defectus solis varios, lunaeque labores,
Unde tremor terris, qua vi maria alta tumescant,
Obicibus ruptis, rursusque in se ipsa residant,*

*Quid tantum Oceano properent se tingere soles
Hyberni, vel quae tardis mora noctibus obstet;*

Sed multo illis majora ac reconditiora cognoscunt: causas nimirum omnium rerum, et cuiusque rei principia interiora atque propria, ipsarumque inter se naturarum atque rerum consensiones et dissensiones arcanae, quarum est, ut maxime occulta, ita ad cognoscendum maxime jucunda causa atque ratio; aliaque his similia permulta. Sed nos institutum persequamur:

5. — *Quoniam abscondit me in tabernaculo suo: in die malorum protexit me in abscondito tabernaculo sui.* — **6.** — *In petra exaltavit me...*

Reddit nunc causam superioris sui dicti atque sententiac, id est, causam exponit, quare tantopere desideret residere in tabernaculo et templo Dei, quod, videlicet, expertus fuisset, ipsum sibi fugienti atque perterriti salutare hospitium praeibusse; quod delittuit in eo, quod ejus veluti gremio receptus, se primum confirmavit ex magno et gravi timore. Quae dicens David, intelligi a nobis voluit, non tam loqui se de terreno tabernaculo (quamquam et id semper ipse), et cum aberat ab eo optabile, et cum aderat gratum et amabile visum est), quam de aethereo atque coelesti. Cujus adeundi facultatem omnibus sanctis hominibus praevidebat aliquando tandem futuram per illum ipsum, quem in nongentesimum prope annum ex se ipse propagaturus erat, sibi similem, filium Christum Jesum. Itaque, David ad ea potissimum tempora suas cogitationes suaque desideria conficerat. Nam ex eo quod expertus fuerat, sibi malorum undis jactato illud Dei terrenum tabernaculum fuisse portum salutis, facile conjecturam faciebat, quanto in coelesti illo et aethereo templo omnia futura essent tutiora, meliora, suaviora. Ergo a terrenis gradum ad coelestia sibi construxit, et occasione ejus be-

neficii quod accepérat in tabernaculo eo quod fecit Moses ad aliud tabernaculum, *non hujus creationis*, sed quod aedificationem habet ex Deo, desiderio verorum bonorum aspiravit, mortalique ex vita conservata immortalis et beatae vitae amore inflamatus est.

Quod autem sequitur: **IN PETRA EXALTAVIT ME**, id fortasse aliquis in eam sententiam accipiat, ut se exaltatum in petra David fuisse dicat, id est, in loco edito atque munito, extra omne periculum positum, propterea quod posteaquam ab urbe Ceila dissestit, ad deserta Ziphæi montis loca et prærupta atque hostibus inaccessas rupes se contulit. Sed mihi magis placet hoc hemistichio petraeque appellatione, in arcans litteris nota, significari Christum, cui sanctus David acceptam referat salutem omnem et liberationem suam. Illud nimirum, divinitus eductus, intelligenſ, unum esse Christum, per quem omnia nobis a Deo patre et obtainenda et petenda bona essent; cuius exemplo instructi, nos non solum in rebus laetis agnoscere debemus Christi beneficio atque dono laete nos atque feliciter agere, sed in asperis et turbidis ad ejus unius praesidium debemus confugere; quod praesidium paratum cunctis est, qui ad ipsum confugint. Non, enim, ille nos confugientes ad ipsum unquam deseret, aut hostibus prodet; sed tuebitur potius atque defendet, quomodo solet ille semper eos qui ipsi supplicant tueri atque defendere. Cujus quidem defensionis, et si plures sint rationes atque modi, tamen ex iis omnibus rationibus illa haud dubie est praestantisima ratio, qua se David hoc loco defensum esse praedicat, cum dicit: **ABSCONDIT ME IN TABERNACULO SUO: IN DIE MALORUM PROTEXIT ME.** Nam hujus occultationis ea vis est, non ut Deus a nobis auferat mala quibus opprimimur; sed ut sensum malorum, in mediis malis dum versamur, nobis eripiat nosque dolori subtrahat, non tam corporis fuga quam animi traductione ad meliora bona et ad ea omnino gaudia, quorum incredibilem vim immittere solet